

การพัฒนาหลักสูตรออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน
รายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์ในนักศึกษาพยาบาล
Development of a Massive Open Online Course in Mental Health
and Psychiatric Nursing for Nursing Students

อรวรรณ ฆ้องต้อ* อุบล วรรณกิจ** นภาพร เอี่ยมละออ***
พาตีเมาะ นิมา**** พิมพิมล วงศ์ไชยา*** ไผโรส มุฮัมหมัดสกุล*****
มุสลินท์ โต๊ะแปเราะ***** วชิรี น้อยผา***** สกวน ธาณี*****
สุกัญญา สุรังษี***** กัณฑพร ยอดไชย*****
Orrawan Khongtor* Ubon Wannakit** Napaporn Aeamla-or***
Patimoh Nima**** Pimpimon Wongchaiya*** Phairose Muhammadsakul*****
Muslin Tohpaeroh***** Watcharee Noypha***** Sanguan Thaneer*****
Sukanya Surangsee***** Kantaporn Yodchai*****

บทคัดย่อ

การวิจัยและพัฒนาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาหลักสูตรออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชนรายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์ และเพื่อศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรดังกล่าว ผู้พัฒนาหลักสูตร คือ อาจารย์พยาบาล จำนวน 10 คน ซึ่งมีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า 6 ปีขึ้นไป กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 จากสถาบันการศึกษา 3 แห่ง จำนวน 174 คน สุ่มอย่างง่าย เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย แบบทดสอบความรู้ แบบสอบถามพฤติกรรมกรเรียนออนไลน์ และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อหลักสูตรออนไลน์บนแพลตฟอร์ม Thai MOOC ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามระหว่าง 0.67–1.00 และค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.74, 0.94 และ 0.96 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการทดสอบอันดับเครื่องหมายของวิลคอกซัน ผลการวิจัย พบว่า หลักสูตรออนไลน์แบบเปิดรายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์ ประกอบด้วย บทเรียนจำนวน 7 บท มีสื่อการสอนในรูปแบบวิดีโอทัศน์และเอกสารประกอบการเรียนออนไลน์ คะแนนความรู้ภายหลังเรียน (มัธยฐาน = 35, IQR = 7) สูงกว่าก่อนเรียน (มัธยฐาน = 22, IQR = 10.50) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($Z = -11.09, p < 0.001$) นักศึกษามีพฤติกรรม

Received: July 20, 2025

Revised: December 25, 2025

Accepted: December 26, 2025

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวชศาสตร์วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย 10600. E-mail: Orrawanphu@gmail.com

* Assistant Professor, Mental Health and Psychiatric Nursing, Royal Thai Navy College of Nursing, Bangkok, Thailand 10600. E-mail: Orrawanphu@gmail.com

** Corresponding Author, อาจารย์ สาขาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ปัตตานี ประเทศไทย 94000. E-mail: ubonwannakit@gmail.com

- ** Corresponding Author, Lecturer, Mental Health and Psychiatric Nursing, Faculty of Nursing Pattani Campus, Prince of Songkla University, Pattani, Thailand 94000. E-mail: ubonwannakit@gmail.com
- *** อาจารย์ สาขาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา พะเยา ประเทศไทย 56000. E-mail: napa.aeam@gmail.com, pimpimon@hotmail.com
- *** Lecturer, Mental Health and Psychiatric Nursing, School of Nursing, University of Phayao, Phayao Thailand 56000. E-mail: napa.aeam@gmail.com, pimpimon@hotmail.com
- **** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ปัตตานี ประเทศไทย 94000. E-mail: Patimoh_nima@hotmail.com
- **** Assistant Professor, Mental Health and Psychiatric Nursing, Faculty of Nursing Pattani Campus, Prince of Songkla University, Pattani, Thailand 94000. E-mail: Patimoh_nima@hotmail.com
- ***** อาจารย์ สาขาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สงขลา ประเทศไทย 90110. E-mail: phairose.m@psu.ac.th, kantaporn.y@psu.ac.th
- ***** Lecturer, Mental Health and Psychiatric Nursing, Faculty of Nursing, Prince of Songkla University, Songkla Thailand 90110. E-mail: phairose.m@psu.ac.th, kantaporn.y@psu.ac.th
- ***** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์, นราธิวาส ประเทศไทย 96000. E-mail: muslin.t@pnu.ac.th
- ***** Assistant Professor, Mental Health and Psychiatric Nursing, Faculty of Nursing, Princess of Naradhiwas University, Naradhiwas Thailand 96000. E-mail: muslin.t@pnu.ac.th
- ***** อาจารย์ สาขาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ พัทลุง ประเทศไทย 93210. E-mail: watcharee.n@tsu.ac.th
- ***** Lecturer, Mental Health and Psychiatric Nursing, Faculty of Nursing, Thaksin University, Phatthalung Thailand 93210. E-mail: watcharee.n@tsu.ac.th
- ***** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี อุบลราชธานี ประเทศไทย 34000. E-mail: sanguan.t@ubu.ac.th
- ***** Assistant Professor, Mental Health and Psychiatric Nursing, Faculty of Nursing, Ubon Ratchathani University, Ubon Ratchathani Thailand 34000. E-mail: sanguan.t@ubu.ac.th
- ***** อาจารย์ สาขาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก ชลบุรี ประเทศไทย 20000. E-mail: sukanya@bnc.ac.th
- ***** Lecturer, Mental Health and Psychiatric Nursing, Boromarajonani College of Nursing, Chonburi, Chonburi Thailand 20000. E-mail: sukanya@bnc.ac.th
- ***** รองศาสตราจารย์ สาขาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สงขลา ประเทศไทย 90110. E-mail: kantaporn.y@psu.ac.th
- ***** Associate Professor, Mental Health and Psychiatric Nursing, Faculty of Nursing, Prince of Songkla University, Songkla Thailand 90110. E-mail: kantaporn.y@psu.ac.th

การเรียนรู้ในระดับบ่อยครั้ง ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.65) และมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.58) สรุปได้ว่า หลักสูตรออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชนบนแพลตฟอร์ม Thai MOOC สามารถเพิ่มพูนความรู้ ส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนที่เหมาะสม และสร้างความพึงพอใจในระดับสูงให้แก่ นักศึกษาพยาบาล จึงควรนำหลักสูตรดังกล่าวไปใช้ร่วมกับการจัดการเรียนการสอนตามปกติเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

คำสำคัญ: หลักสูตรออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์
นักศึกษาพยาบาล

Abstract

This research and development study aimed to develop a Massive Open Online Course (MOOC) teaching Mental Health and Psychiatric Nursing and to examine its effectiveness. The course developers consisted of ten nursing instructors with more than six years of teaching experience teaching Mental Health and Psychiatric Nursing courses, selected through purposive sampling. The sample group included 174 third-year nursing students from three educational institutions, selected through simple random sampling. Research instruments included a knowledge test, an online learning behavior questionnaire, and a satisfaction questionnaire regarding the MOOC on the Thai MOOC platform. The index of item-objective congruence ranged from 0.67 to 1.00, and the reliability coefficients were 0.74, 0.94, and 0.96, respectively. Data were analyzed using descriptive statistics and the Wilcoxon Signed-Rank Test. The results revealed that the developed MOOC consisted of seven lessons incorporating video-based instruction and online learning materials. Post-test knowledge scores (Median = 35, IQR = 7) were significantly higher than pre-test scores (Median = 22, IQR = 10.50) ($Z = -11.09, p < 0.001$). The students demonstrated frequent online learning behaviors ($\bar{X} = 4.12, S.D. = 0.65$) and reported the highest level of satisfaction with the course ($\bar{X} = 4.47, S.D. = 0.58$). The study concluded that the MOOC developed via the Thai MOOC platform effectively enhanced nursing students' knowledge, promoted positive learning behaviors, and resulted in high satisfaction. Therefore, integrating this MOOC with conventional teaching methods is recommended to further improve learning outcomes.

Keywords: Massive Open Online Course (MOOC), mental health and psychiatric nursing, nursing students

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเรียนการสอนในสาขาการพยาบาลศาสตร์มีการเปลี่ยนแปลงภายหลังสถานการณ์ของการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (โควิด-19) มีการปรับรูปแบบเป็นในห้องเรียนร่วมกับการเรียนออนไลน์ ครูผู้สอนต้องพัฒนากลยุทธ์ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ อิตารัตน์ คณิงเพียร และคณะ¹ พัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานด้วยการบรรยายแบบมีส่วนร่วมและการเรียนรู้จากสื่อออนไลน์ พบว่า ช่วยเสริมสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชของนักศึกษาพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 ส่งผลกระทบต่อ

อย่างมากต่อระบบการศึกษาทั่วโลก โดยเฉพาะการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะบุคคล²

แนวความคิดพัฒนาหลักสูตรออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน (Massive Open Online Course; MOOC) ได้กลายเป็นนวัตกรรมสำคัญ คำว่า MOOC หมายถึง รูปแบบการนำเสนอการเรียนรู้หลักสูตรต่าง ๆ ทางออนไลน์ ที่เข้าถึงผู้เรียนจำนวนมาก ๆ โดยไม่จำกัดเวลา สถานที่ และจำนวนผู้เรียน³ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้จัดตั้งโครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ และแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้แบบเปิดสำหรับนิสิต นักศึกษา นักเรียน และประชาชนทั่วไป⁴ การนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์ไปใช้ในรายวิชาต่าง ๆ ในระดับปริญญาตรียังไม่เป็นระบบและไม่ครอบคลุมในทุกวิชา โดยเฉพาะในสาขาพยาบาลศาสตร์ที่ยังคงใช้การทบทวนความรู้ในรูปแบบดั้งเดิม ได้แก่ การบรรยายและทบทวนความรู้ในห้องเรียน ซึ่งอาจไม่ตอบสนองต่อความต้องการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและเฉพาะบุคคลของผู้เรียนในยุคดิจิทัล⁵ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันการเรียนรู้ของผู้เรียนในสมัยนี้มีการเรียนรู้ด้วยตนเองบนโลกอินเทอร์เน็ตได้ตามอิสระ ดังนั้น การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์สำหรับนักศึกษาพยาบาลจึงเป็นกลยุทธ์สำคัญที่สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนพยาบาลในยุคดิจิทัล

รายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์ เป็นรายวิชาหลักในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมารูปแบบการจัดการเรียนการสอนในรายวิชานี้มีหลายรูปแบบ เช่น problem-based learning, research-based learning, case-based learning เป็นต้น การสอนส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในชั้นเรียนหรือใช้รูปแบบการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (electronic-Learning: e-Learning) ภายในสถาบันที่ไม่สามารถเปิดให้บุคคลภายนอกเข้าถึงได้ แม้จะมีการพัฒนาบทเรียน e-Learning ที่ช่วยเพิ่มคะแนนความรู้และมีความพึงพอใจในระดับสูง⁶ แต่เนื้อหายังไม่ครอบคลุมทั้งรายวิชา การนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์ไปใช้ในรายวิชานี้ไม่เป็นระบบและไม่ครอบคลุมเนื้อหาทุกหัวข้อในรายวิชา และยังคงใช้การทบทวนความรู้ในรูปแบบดั้งเดิม ได้แก่ การบรรยายและทบทวนความรู้ในห้องเรียน ซึ่งอาจไม่ตอบสนองต่อความต้องการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและเฉพาะบุคคลของผู้เรียนในยุคดิจิทัล⁵ และเนื้อหาจำกัดผู้เรียนเพียงในสถาบันใดสถาบันหนึ่ง การเรียนรู้ของผู้เรียนในสมัยนี้มีการเรียนรู้ด้วยตนเองบนโลกอินเทอร์เน็ตได้ตามอิสระ และสามารถเรียนเมื่อใดหรือสถานที่ใดได้ง่าย ผู้เรียนจากสถาบันอื่นสามารถใช้เนื้อหาวิชาดังกล่าวร่วมกันได้ ดังนั้น การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์สำหรับนักศึกษาพยาบาลจึงเป็นกลยุทธ์สำคัญ ที่สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนพยาบาลในยุคดิจิทัล

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า สุขอรุณ วงษ์ทิม⁷ ได้พัฒนาบทเรียนออนไลน์แบบเปิด Thai MOOC รายวิชาการส่งเสริมสุขภาพจิตผู้สูงอายุด้วยเทคนิคแบบบูรณาการสำหรับผู้ดูแลผู้สูงอายุ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติได้อย่างมั่นใจ ขวัญเรือน สนิทวงศ์ ณ อยุธยา และเกษศิริรินทร์ ภูเพชร⁸ พัฒนาบทเรียนโดยใช้ e-Learning นอกจากนี้ ธีรรัตน์ คณิงเพียร และคณะ¹ ได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานแบบบรรยายในห้องเรียนร่วมกับการเรียนในระบบออนไลน์ พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้สมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชหลังการใช้โปรแกรมสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง และนักศึกษาพยาบาลมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 60 ขึ้นไป^{1,8} จะเห็นได้ว่า MOOC เป็นบทเรียนที่มีคุณภาพ ทันสมัย และนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างมี

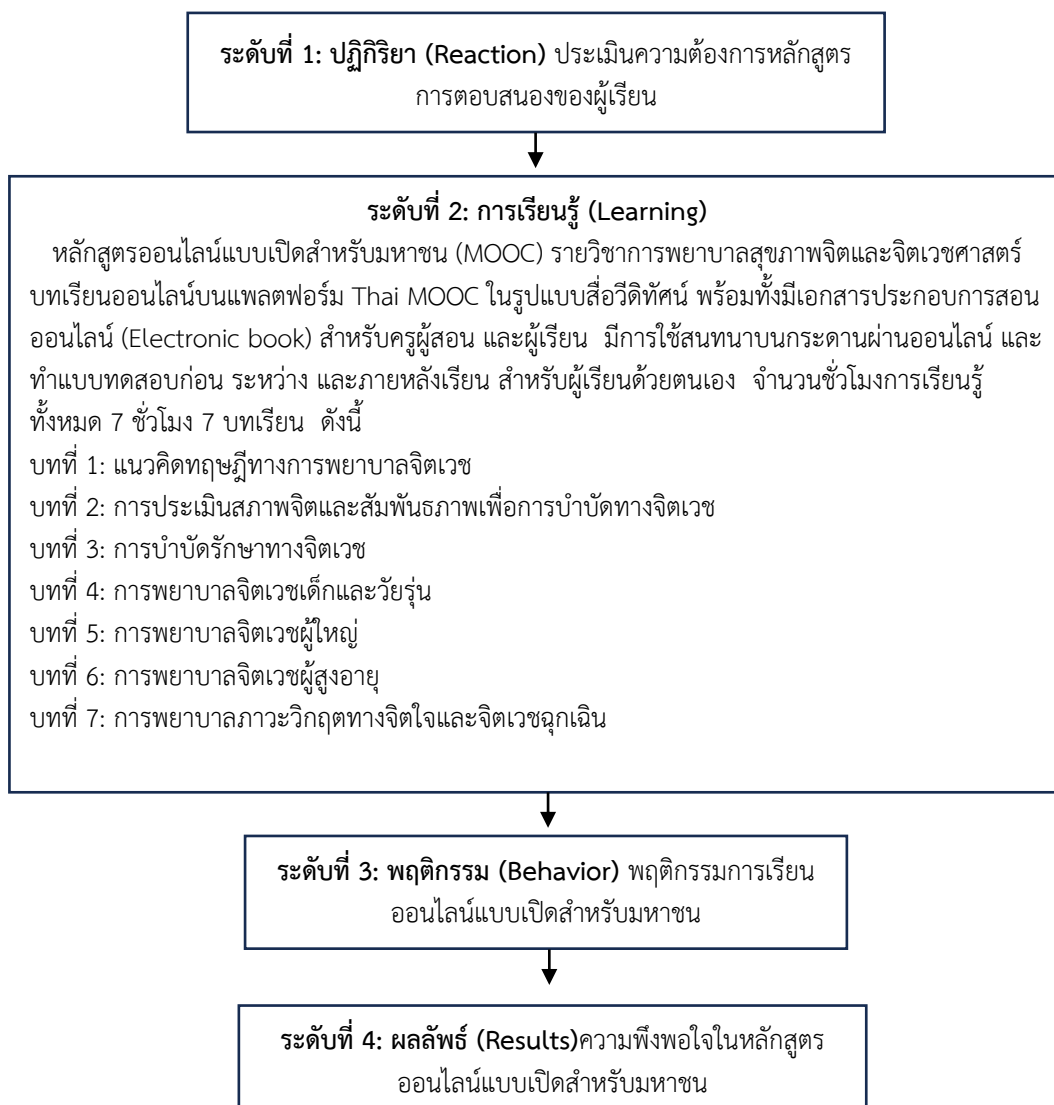
ประสิทธิภาพ^{9,10} อย่างไรก็ตาม ในประเทศไทยยังไม่พบการพัฒนารายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์ในรูปแบบ MOOC

Thai MOOC เป็นระบบจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิดของประเทศไทย เพื่อพัฒนามาตรฐานการจัดการเรียนการสอน สร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา ในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ในสังคมดิจิทัล เพื่อนำมาจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิด และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต⁴ หลักสูตร MOOC แตกต่างจากการเรียนการสอนด้วยระบบ e-Learning ที่เคยใช้เรียนกับผู้เรียนในกลุ่มจำกัดเฉพาะในสถาบัน MOOC นั้น สามารถใช้พัฒนาโปรแกรมเพื่อสามารถเข้าร่วมกันได้ทุกสถาบันทั่วประเทศ ซึ่งลักษณะเหมือนหลักสูตร มีการกำหนดหัวข้ออยู่ในรายวิชา มีการวัดและประเมินผล มีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ทำงาน มีการทดสอบความรู้ก่อนและหลังเรียน และสามารถทบทวนความรู้ได้ตลอดเวลาตามความต้องการ⁴ ซึ่ง MOOC จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น ส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมการเรียนออนไลน์ และทำให้เกิดความพึงพอใจ เนื่องจากสามารถเรียนรู้ได้อิสระ

ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ผู้สอนรายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์ จึงต้องการพัฒนา MOOC เพื่อสร้างความร่วมมือจากครูผู้สอนหลายสถาบัน ในการวางกรอบรายวิชา พัฒนาข้อสอบ และผลิตสื่อการสอนรายวิชาพร้อมกัน การพัฒนา MOOC รายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์ จะเพิ่มทักษะการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลให้แก่นักศึกษาพยาบาล ได้ใช้ MOOC ทบทวนความรู้ มีความเข้าใจ ในระหว่างเรียนรายวิชา และก่อนสอบประมวลความรู้รายวิชา รวมทั้งนำไปใช้ในการทบทวนความรู้ในการสอบขึ้นทะเบียนขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการพยาบาลฯ และนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติการพยาบาล เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริการต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้แนวคิดของ เคิร์กแพทริก (Kirkpatrick's Model)^{11,12} มาประยุกต์ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการประเมินผลหลังเข้าเรียนหลักสูตรออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน ในรายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์ มีความเป็นระบบครอบคลุม 4 ระดับ ได้แก่ มิติการตอบสนอง การเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และผลลัพธ์ ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

ระดับที่ 1: ปฏิกริยา (reaction) ประเมินได้จากการตอบสนองของผู้สอนและผู้เรียน เป็นการประเมินความต้องการบทเรียนและมีส่วนร่วมในห้องเรียน การประเมินจากกระดานสนทนา การแสดงความคิดเห็น

ระดับที่ 2: การเรียนรู้ (learning) ในโปรแกรม MOOC ทั้งนี้ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้ โดยมีคู่มือประมวลรายวิชา โครงสร้างเนื้อหารายวิชาและบทเนื้อหา มีคู่มือสอน เอกสารประกอบการสอน ส่วนผู้เรียนเรียนจากในโปรแกรม MOOC ซึ่งมีเอกสารประกอบการสอน และขั้นตอนต่าง ๆ ตามเนื้อหาในบทเรียน สิ้นสุดการเรียนรู้แต่ละบท มีการประเมินความรู้โดยตนเอง สามารถรับรู้การเปรียบเทียบคะแนนความรู้ก่อน ระหว่าง และภายหลังเรียน

ระดับที่ 3: พฤติกรรม (behavior) คือ การกระทำของผู้เรียน โดยประเมินด้วยแบบสอบถาม พฤติกรรมการเรียนออนไลน์ การบริหารจัดการเวลาในการเรียนรู้ การแก้ไขอุปสรรค และการวางแผนนำความรู้ที่ได้จากการเรียนไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงหรือในการปฏิบัติการพยาบาล เป็นต้น

ระดับที่ 4: ผลลัพธ์ (results) คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภายหลังจากสิ้นสุดการเรียน และความพึงพอใจในหลักสูตรออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน MOOC รายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์ กรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

คำถามการวิจัย

1. หลักสูตรออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน รายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์ เป็นอย่างไร
2. คะแนนความรู้ของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังเข้าเรียนออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน รายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์มีความแตกต่างกันหรือไม่
3. พฤติกรรมการเรียนออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน รายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์ของนักศึกษาพยาบาลเป็นอย่างไร
4. ความพึงพอใจในหลักสูตรออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน รายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์ของนักศึกษาพยาบาลเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. พัฒนาหลักสูตรออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน รายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์
2. เปรียบเทียบความรู้ก่อนและหลังการเรียนหลักสูตรออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชนของนักศึกษาพยาบาล ในรายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์
3. ศึกษาพฤติกรรมการเรียนออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชนของนักศึกษาพยาบาล ในรายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์
4. ศึกษาความพึงพอใจในหลักสูตรออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชนของนักศึกษาพยาบาล ในรายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์

สมมติฐานวิจัย

คะแนนความรู้ของนักศึกษาพยาบาลหลังการเรียนหลักสูตรออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน รายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์สูงกว่าก่อนเรียน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (research and development) โดยพัฒนาหลักสูตรออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน รายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์ และทดสอบประสิทธิผลของหลักสูตร แบบหนึ่งกลุ่มวัดก่อนและหลังการทดลอง (the one group pretest-posttest design)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2567 จำนวน 307 คน จาก 3 สถาบัน คำนวณขนาดตัวอย่างตามสูตร Yamane (1970) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 174 คน ได้แก่ 1) วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ จำนวน 60 คน กลุ่มตัวอย่าง 34 คน 2)

มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ จำนวน 99 คน กลุ่มตัวอย่าง 84 คน และ 3) วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี จำนวน 148 คน กลุ่มตัวอย่าง 84 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (simple random sampling)

เกณฑ์การคัดเลือกเข้า (inclusion criteria) ได้แก่ 1) ผ่านการเรียนรายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์ 2) สัญชาติไทย เชื้อชาติไทย 3) มีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต โน้ตบุ๊ก คอมพิวเตอร์ 4) ยินดีเข้าร่วมการวิจัย เกณฑ์การคัดออก (exclusion criteria) ได้แก่ 1) ไม่สามารถเข้าร่วมโครงการวิจัยได้อย่างต่อเนื่อง 2) ผู้เข้าร่วมวิจัยขอลถอนตัว 3) เจ็บป่วยหนักรุนแรง จนไม่สามารถเรียนได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1.1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ชั้นปี ระยะเวลาเรียนรู้ ความสามารถในการจัดสรรเวลา ช่วงเวลาที่ชอบเรียน เป็นต้น

1.2 แบบทดสอบความรู้รายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์ พัฒนาโดยผู้วิจัย ซึ่งเป็นข้อสอบความรู้ 7 บทเรียน จำนวน 40 ข้อ ประกอบด้วย 1) แนวคิดทฤษฎีทางการพยาบาลจิตเวช 7 ข้อ 2) การประเมินสภาพจิตและสัมพันธภาพเพื่อการบำบัด 6 ข้อ 3) การบำบัดรักษาทางจิตเวช 6 ข้อ 4) การพยาบาลจิตเวชเด็กและวัยรุ่น 5 ข้อ 5) การพยาบาลจิตเวชผู้ใหญ่ 10 ข้อ 6) การพยาบาลจิตเวชผู้สูงอายุ 3 ข้อ และ 7) ภาวะวิกฤตทางจิตใจและจิตเวชฉุกเฉิน 3 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือก ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน คิดคะแนนรวมทุกข้อแล้วนำมาคิดเป็นร้อยละ การแปลผล คะแนนเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 80 (32-40 ข้อ) = มีความรู้ในระดับสูง คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 60-79 (24-31 ข้อ) = ความรู้อยู่ในระดับปานกลาง และคะแนนต่ำกว่าร้อยละ 60 (1-23 ข้อ) = ความรู้อยู่ในระดับต่ำ

1.3 แบบสอบถามพฤติกรรมการเรียนออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน พัฒนาโดยผู้วิจัย มีจำนวน 18 ข้อ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จาก 1 = ไม่เคยปฏิบัติ จนถึง 5 = ปฏิบัติทุกครั้ง คิดคะแนนโดยใช้ระดับค่าเฉลี่ย ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00 = ปฏิบัติเป็นประจำ/ทุกครั้ง ค่าเฉลี่ย 3.41-4.20 = ปฏิบัติบ่อยครั้ง ค่าเฉลี่ย 2.61-3.40 = ปฏิบัติบางครั้ง ค่าเฉลี่ย 1.81-2.60 = ปฏิบัติน้อยมาก และค่าเฉลี่ย 1.00-1.80 = ไม่เคยปฏิบัติ/น้อยที่สุด

1.4 แบบสอบถามความพึงพอใจหลักสูตรออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน พัฒนาโดยผู้วิจัย มี 2 องค์ประกอบ คือ ด้านเนื้อหา 10 ข้อ และด้านการออกแบบ 12 ข้อ รวมจำนวน 22 ข้อ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จาก 1 = พึงพอใจน้อยที่สุด จนถึง 5 = พึงพอใจมากที่สุด คิดคะแนนโดยใช้ระดับค่าเฉลี่ย ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00 = พึงพอใจมากที่สุด 3.41-4.20 = พึงพอใจมาก 2.61-3.40 = พึงพอใจปานกลาง 1.81-2.60 = พึงพอใจน้อย และ 1.00-1.80 = พึงพอใจน้อยที่สุด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ หลักสูตรออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน รายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์ ในรูปแบบสื่อวีดิทัศน์ ประกอบด้วย บทเรียนออนไลน์บนแพลตฟอร์ม Thai MOOC ในรูปแบบสื่อวีดิทัศน์ พร้อมทั้งมีเอกสารประกอบการสอนออนไลน์ (electronic book) สำหรับครูผู้สอน และผู้เรียนมีการใช้สนทนาบนกระดานผ่านออนไลน์ และทำแบบทดสอบก่อน ระหว่าง และภายหลังเรียน สำหรับผู้เรียนด้วยตนเอง จำนวนชั่วโมงการเรียนรู้ทั้งหมด 7 ชั่วโมง 7 บทเรียน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

การตรวจสอบความตรง (validity) โดยนำแบบทดสอบความรู้ แบบสอบถามพฤติกรรมการเรียนออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน และแบบสอบถามความพึงพอใจในหลักสูตรออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ประกอบด้วย อาจารย์พยาบาลที่มีประสบการณ์ด้านการออกแบบรายวิชาผ่านระบบ Thai MOOC 1 ท่าน อาจารย์พยาบาลสาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช 2 ท่าน ได้ค่า Index of Item Objective Consistency (IOC) เท่ากับ 0.67-1.00

การตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ (reliability) โดยนำแบบสอบถามพฤติกรรมการเรียนออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน และแบบสอบถามความพึงพอใจในหลักสูตรออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน ไปทดสอบความเที่ยงกับนักศึกษาพยาบาลที่มีคุณสมบัติคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน คำนวณค่าความสอดคล้องภายใน โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเที่ยงแบบสอบถามพฤติกรรมการเรียนออนไลน์ เท่ากับ .93 และแบบสอบถามความพึงพอใจในหลักสูตร เท่ากับ .96 ส่วนแบบทดสอบความรู้คำนวณค่าความสอดคล้องภายใน ได้ค่า KR-20 เท่ากับ .74

ขั้นตอนวิจัย

2.2.1 ระยะเวลาการพัฒนา MOOC พัฒนาหลักสูตรออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน (Thai MOOC) ร่วมกับรายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์ อาจารย์จากสถาบันการศึกษาพยาบาล 8 สถาบัน ประกอบด้วย 1) วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ 2) คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี 3) คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา 4) คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 5) คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ 6) คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ 7) คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และ 8) วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก

คุณสมบัติของอาจารย์พยาบาลจำนวน 10 คน เป็นเพศหญิง 9 คน เพศชาย 1 คน คุณวุฒิ การศึกษาระดับปริญญาเอก 6 คน ปริญญาโท 4 คน มีประสบการณ์สอนรายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์เป็นระยะเวลา 6-15 ปี 4 คน และ 20 ปี ขึ้นไป 6 คน

2.2.1.1 ทีมผู้สอนหรือทีมวิจัยประชุม สันทนาการกลุ่มเพื่อค้นหาความต้องการเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีและบทเรียนต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การพัฒนา

2.2.1.2 พัฒนาระบบการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1) กำหนดวัตถุประสงค์ เพื่อนำไปสู่การกำหนดขอบเขตเนื้อหารายวิชา กิจกรรม และการประเมินผล

2) กำหนดขอบเขตเนื้อหาวิชาตามกรอบแผนการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ (blue print) ของสภาการพยาบาลฯ กำหนดสัดส่วนเนื้อหาของบทเรียน ร่างเนื้อหาความรู้ (story board)

3) กำหนดกิจกรรม ประกอบด้วย การทดสอบความรู้ก่อน ระหว่าง และหลังเรียน การแสดงความคิดเห็นในกระดานสนทนา

4) ออกแบบรูปแบบสื่อการสอน ผลิตสื่อวีดิทัศน์ให้สอดคล้องกับเนื้อหา และใช้กระดานสนทนา เพื่อให้ให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นและสอบถามข้อสงสัย จัดทำเอกสารประกอบการสอนฉบับออนไลน์

5) กำหนดวิธีการประเมินผลด้วยแบบทดสอบความรู้ก่อน ระหว่าง และหลังการเรียนออนไลน์

2.2.1.3 จัดทำสื่อวีดิทัศน์ สาธิตการลงทะเบียนและเข้าเรียน ในระบบ Thai MOOC

2.2.1.4 นำสื่อวีดิทัศน์ แบบทดสอบความรู้ เอกสารประกอบการสอน ภายหลังตรวจสอบคุณภาพแล้วนำขึ้นระบบใน Thai MOOC พร้อมทั้งจัดทำหัตถ์ควอาร์ของรายวิชา

2.2.2 ระยะเวลาทดลอง ภายหลังผู้วิจัยได้รับเอกสารรับรองจริยธรรมวิจัยแล้วขออนุมัติดำเนินการวิจัยในสถาบันกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 สถาบัน ผ่านนักวิจัยของแต่ละสถาบัน ประชาสัมพันธ์และสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่คุณสมบัติตามเกณฑ์การคัดเลือก ผู้วิจัยจัดกระทำการทดลองตามขั้นตอนต่อไปนี้

2.2.2.1 เข้าพบกลุ่มตัวอย่างที่ห้องประชุมของแต่ละสถาบัน ชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย แจกเอกสารชี้แจงข้อมูล ขั้นตอนการเข้าร่วมโครงการวิจัยและการพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง การลงชื่อในใบยินยอม เมื่อกลุ่มตัวอย่างสมัครใจ

2.2.2.2 ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลใน google form และแบบทดสอบความรู้บนแพลตฟอร์ม Thai MOOC ก่อนเริ่มเรียน (Pre-test) จำนวน 40 ข้อ ใช้เวลา 45 นาที

2.2.2.3 สาธิตการเข้าถึงหลักสูตรออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน การวัดและประเมินผล ระยะเวลาเรียนอย่างละเอียด วิธีการใช้งาน ลงทะเบียนเรียน ทดลองใช้งาน ให้แก่กลุ่มตัวอย่าง

2.2.2.4 แนะนำให้กลุ่มตัวอย่างเข้าเรียนบนแพลตฟอร์ม Thai MOOC โดยอิสระภายใน 1 เดือน และอธิบายให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบทดสอบความรู้บนแพลตฟอร์ม Thai MOOC ภายหลังเรียนในแต่ละบท จำนวน 28 ข้อ

การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้เป็นโครงการย่อยของชุดโครงการ “การพัฒนาและประเมินผลรายวิชาทางการพยาบาลออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน ในนักศึกษาพยาบาล สถาบันเครือข่าย” ได้รับอนุมัติจริยธรรมวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมวิจัยในมนุษย์จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ รหัส 2025-LL-Nur-003 (internal) (อนุมัติ 21 เมษายน 2568) กรมแพทย์ทหารเรือ รหัส COA-NbMD-REC013/68 (อนุมัติ 20 มีนาคม 2568) พัททษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่างโดยการชี้แจงวิธีและขั้นตอนการวิจัย ข้อมูลที่เก็บรวบรวมถือเป็นความลับและไม่ระบุตัวบุคคล และนำเสนอผลเป็นภาพรวม การเข้าร่วมวิจัยขึ้นอยู่กับความสมัครใจสามารถถอนตัวได้ตลอดเวลาให้นักศึกษาลงนามเป็นลายลักษณ์อักษรยินยอมเข้าร่วมวิจัย ในส่วนการพิทักษ์สิทธิ์ของนักศึกษาที่ไม่ได้รับคัดเลือกเป็นอาสาสมัคร สามารถที่จะเข้าเรียนบนแพลตฟอร์ม Thai MOOC ได้โดยอิสระตามความต้องการภายหลังสิ้นสุดการทดลอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ภายหลังสิ้นสุดการทดลอง เมื่อกลุ่มตัวอย่างจบการเรียนแล้ว ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามพฤติกรรมกรเรียนออนไลน์ จำนวน 18 ข้อ และแบบสอบถามความพึงพอใจในหลักสูตร จำนวน 22 ข้อ ผ่านใน google form และทำแบบทดสอบความรู้ในภาพรวม บนแพลตฟอร์ม Thai MOOC (post-test) จำนวน 40 ข้อ ใช้เวลาประมาณ 55 นาที เมื่อสิ้นสุดการศึกษาในบทเรียน กลุ่มตัวอย่างเรียนจบคิดเป็น ร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป มีรายละเอียด ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล คะแนนความรู้รายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์ พฤติกรรมการเรียนออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน ความพึงพอใจในหลักสูตรออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน วิเคราะห์ด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. เปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนความรู้ก่อนและภายหลังการเรียนออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชนในภาพรวม โดยผู้วิจัยทดสอบความเป็นปกติของข้อมูล (normality test) ด้วยสถิติ Kolmogorov-Smirnov พบค่า Asymp.Sig. (2 tailed) = .000 แสดงว่าข้อมูลมีการกระจายตัวไม่เป็นปกติ (normal distribution) จึงวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ Wilcoxon Signed-Rank Test ซึ่งมีการแจกแจงสมมาตรของความแตกต่างและมีความเป็นอิสระของคู่การสังเกต โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 จำนวน 174 คน จากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ร้อยละ 48.28 (n = 84) รองลงมาคือ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี ร้อยละ 32.18 (n = 56) และวิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ ร้อยละ 19.54 (n = 34) เพศหญิง ร้อยละ 91.95 (n = 160) เพศชาย ร้อยละ 8.05 (n = 14) นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 69.54 (n = 121) และศาสนาอิสลาม ร้อยละ 30.46 (n = 53) สำหรับระยะเวลาที่นักศึกษาพยาบาลเรียนรู้ออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพในแต่ละครั้งมากที่สุดคือ 30-60 นาที คิดเป็นร้อยละ 63.22 รองลงมาคือ 61-90 นาที ร้อยละ 18.97 และน้อยที่สุดคือ มากกว่า 120 นาที ร้อยละ 3.45 จำนวนครั้งต่อวันในการจัดสรรเวลาสำหรับการเรียนรู้ มากที่สุดคือ 1-5 ครั้ง/วัน ร้อยละ 91.38 รองลงมาคือ 6-10 ครั้ง/วัน ร้อยละ 8.05 และมากกว่า 10 ครั้ง/วัน ร้อยละ 0.57 ส่วนช่วงเวลาที่ชอบเรียนมากที่สุดคือ ในช่วงเวลาสาย (9:01-12:00 น.) ร้อยละ 59.77 (n = 104) รองลงมาคือ กลางคืน (18:01-21:00 น.) ร้อยละ 28.16 (n = 49) และน้อยที่สุดคือ เช้า (6:00-9:00 น.) และเย็น (15:01-18:00 น.) ร้อยละ 13.79 (n = 24)

2. การพัฒนาหลักสูตรออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน รายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์

2.1 ทีมอาจารย์ผู้พัฒนาหลักสูตรได้วิเคราะห์สถานการณ์การเรียนการสอนในรายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์ และร่วมกันออกแบบการเรียนรู้ สกัดเนื้อหาสำคัญ ออกแบบทดสอบผลิตรีวิตทัศน์ ทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา พัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

2.2 จัดทำหลักสูตร ประกอบด้วย สื่อวีดิทัศน์เรื่อง แนวคิดสุขภาพจิตและการเจ็บป่วยทางจิต การดูแลต่อเนื่อง จิตเวชชุมชน ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทางการพยาบาลจิตเวช พระราชบัญญัติสุขภาพจิต การตระหนักรู้ในตนเอง การใช้ตนเองเพื่อการบำบัด สัมพันธภาพเพื่อการบำบัด การสื่อสารเพื่อการบำบัด การสัมภาษณ์ทางจิตเวช การตรวจสุขภาพจิต เครื่องมือที่ใช้ในการคัดกรองทางจิตเวช การจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อการบำบัด การผูกมัดการใช้ห้องแยก การพยาบาลเด็กและวัยรุ่นที่มีปัญหาทางจิตเวช โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ป่วยและหลักฐานเชิงประจักษ์ เอกสารประกอบการสอนออนไลน์ (electronic book) สำหรับครูผู้สอนและผู้เรียน การใช้สนทนาบนกระดานผ่านออนไลน์ แบบทดสอบก่อน ระหว่าง และภายหลังเรียน

สำหรับผู้เรียนด้วยตนเอง จำนวนชั่วโมง 7 ชั่วโมง 7 บทเรียน ได้แก่ บทที่ 1: แนวคิดทฤษฎีทางการพยาบาลจิตเวช บทที่ 2: การประเมินสภาพจิตและสัมพันธภาพเพื่อการบำบัดทางจิตเวช บทที่ 3: การบำบัดรักษาทางจิตเวช บทที่ 4: การพยาบาลจิตเวชเด็กและวัยรุ่น บทที่ 5: การพยาบาลจิตเวชผู้ใหญ่ บทที่ 6: การพยาบาลจิตเวชผู้สูงอายุ และบทที่ 7: การพยาบาลภาวะวิกฤตทางจิตใจและจิตเวชฉุกเฉิน ออกแบบการมีส่วนร่วมในการเรียนผ่านกระดานสนทนาการประเมินความรู้ก่อน ระหว่าง หลังเรียน และประเมินพฤติกรรมการเรียน

3. ความรู้ของนักศึกษาพยาบาลก่อนและหลังการเรียนออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน รายวิชา การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์

3.1 ความรู้ของกลุ่มตัวอย่างก่อนและภายหลังการเรียนออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน รายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมของกลุ่มตัวอย่างก่อนการเรียนออนไลน์แบบเปิด เท่ากับ 21.71 (S.D = 7.38) ค่ามัธยฐานเท่ากับ 22 (IQR = 10.50) อยู่ในระดับต่ำ และคะแนนเฉลี่ยโดยรวมความรู้ของกลุ่มตัวอย่างภายหลังการเรียน เท่ากับ 34.75 (S.D = 5.39) ค่ามัธยฐานเท่ากับ 35 (IQR = 7) อยู่ในระดับสูง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านตามเนื้อหาแต่ละบท พบว่า คะแนนเฉลี่ยความรู้ก่อนเรียนออนไลน์แบบเปิดอยู่ในระดับต่ำ-กลาง ส่วนคะแนนเฉลี่ยความรู้หลังการเรียนออนไลน์ อยู่ในระดับสูง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลค่ามัธยฐานและคะแนนเฉลี่ยความรู้ของนักศึกษาพยาบาล ก่อนและหลังการเรียนออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน รายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์ (n = 174)

ความรู้	Min	Max	Mdn	IQR	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
คะแนน ก่อนเรียนออนไลน์							
รายด้าน							
1. แนวคิดทฤษฎี	0	6	4	3	3.64	1.75	ต่ำ
2. เครื่องมือทางจิตเวช	0	6	3	2	2.91	1.48	ต่ำ
3. บทบาทพยาบาลจิตเวช	0	6	4	2	3.66	1.52	ต่ำ
4. การพยาบาลจิตเวชเด็ก	0	5	4	3	3.40	1.51	กลาง
5. การพยาบาลจิตเวชผู้ใหญ่	0	9	4	2	3.74	1.69	ต่ำ
6. การพยาบาลจิตเวชผู้สูงอายุ	0	3	3	1	2.22	0.97	กลาง
7. การพยาบาลจิตเวชฉุกเฉิน	0	3	2	2	2.12	1.06	กลาง
คะแนนรวม	5.00	36.00	22	10.50	21.71	7.38	ต่ำ

ตารางที่ 1 (ต่อ) แสดงผลค้ำมัธยฐานและคะแนนเฉลี่ยความรู้ของนักศึกษาพยาบาล ก่อนและหลังการเรียนออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน รายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์ (n = 174)

ความรู้	Min	Max	Mdn	IQR	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
คะแนน หลังเรียนออนไลน์							
รายด้าน							
1. แนวคิดทฤษฎี	1	7	6	1	6.06	1.17	สูง
2. เครื่องมือทางจิตเวช	1	6	6	1	5.23	1.01	สูง
3. บทบาทพยาบาลจิตเวช	1	6	6	1	5.45	0.85	สูง
4. การพยาบาลจิตเวชเด็ก	2	5	5	0	4.85	0.49	สูง
5. การพยาบาลจิตเวชผู้ใหญ่	2	10	8	5	7.48	2.25	กลาง
6. การพยาบาลจิตเวชผู้สูงอายุ	1	4	3	0	2.86	0.37	สูง
7. การพยาบาลจิตเวชฉุกเฉิน	0	3	3	0	2.79	0.55	สูง
คะแนนรวม	13.00	40.00	35	7	34.75	5.39	สูง

3.2 แสดงระดับความรู้ จำนวนร้อยละของนักศึกษาพยาบาล ก่อนและหลังการเรียนออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน รายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์ (n = 174) พบว่า ก่อนการเรียนออนไลน์แบบเปิดความรู้ของผู้เรียนอยู่ในระดับต่ำ (คะแนน < ร้อยละ 60) จำนวน 97 คน (ร้อยละ 56.1) ระดับปานกลาง (คะแนน = ร้อยละ 60-79) จำนวน 71 คน (ร้อยละ 41) ระดับสูง (คะแนน $\geq$ ร้อยละ 80) จำนวน 6 คน (ร้อยละ 2.9) ในขณะที่หลังการเรียนออนไลน์แบบเปิดความรู้ของผู้เรียนอยู่ในระดับต่ำ (คะแนน < ร้อยละ 60) จำนวน 4 คน (ร้อยละ 2.30) ระดับปานกลาง (คะแนน = ร้อยละ 60-79) จำนวน 46 คน (ร้อยละ 26.40) ระดับสูง (คะแนน $\geq$ ร้อยละ 80) จำนวน 124 คน (ร้อยละ 2.9) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงระดับความรู้ จำนวนร้อยละ ของนักศึกษาพยาบาล ก่อนและหลังการเรียนออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน รายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์ (n = 174)

ระดับความรู้	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับต่ำ (คะแนน < ร้อยละ 60)	97	56.10	4	2.30
ระดับปานกลาง (คะแนน = ร้อยละ 60-79)	71	41.00	46	26.40
ระดับสูง (คะแนน $\geq$ ร้อยละ 80)	6	2.90	124	71.30

3.3 ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนความรู้ภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างก่อนและภายหลังการเรียนออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน รายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์ พบว่า คะแนนความรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 166 ราย ในขณะที่คะแนนความรู้ภายหลังเรียนต่ำกว่าก่อนเรียนมี 4 ราย และคะแนนความรู้ภายหลังเรียนเท่ากับก่อนเรียน 3 ราย โดยผลการทดสอบมีนัยสำคัญทางสถิติ

($Z = -11.09, p < 0.001$) และมีค่า effect size แบบ biserial correlation เท่ากับ 0.84 (95% CI 0.79-0.88) ซึ่งจัดอยู่ในระดับสูงมาก ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนความรู้ของนักศึกษาพยาบาล ก่อนและหลังการเรียนออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน รายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์ (n = 174)

		N	Mean Rank	Sum of Ranks	Z	Sig (2-tailed)
คะแนนรวมหลังเรียน - คะแนนรวมก่อนเรียน	Negative Ranks	4 ^a	36.13	144.50	-11.09	.000
	Positive Ranks	166 ^b	86.69	14390.50		
	Ties	3 ^c				
	Total	173				

a. คะแนนรวมหลังเรียน < คะแนนรวมก่อนเรียน   b. คะแนนรวมหลังเรียน > คะแนนรวมก่อนเรียน   P value < .05
 c. คะแนนรวมหลังเรียน = คะแนนรวมก่อนเรียน

4. การศึกษาพฤติกรรมของนักศึกษาพยาบาลในการเรียนออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน รายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์

4.1 พฤติกรรมของนักศึกษาพยาบาลในการเรียนออนไลน์ ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เข้าเรียนเป็นประจำ/ทุกครั้ง ร้อยละ 45.40 (n = 79) รองลงมาคือ เข้าเรียนบ่อยครั้ง ร้อยละ 39.66 (n = 69) และเข้าเรียนน้อยมาก เพียงร้อยละ 1.15 (n = 2) นอกจากนี้ พบว่า นักเรียนที่ไม่เข้าเรียนเลยร้อยละ 0 (n = 0) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการเรียนออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน รายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์ รายข้อและภาพรวม (n = 174)

รายการ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. เรียนออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์ม Thai MOOC	4.12	1.01	บ่อยครั้ง
2. ทำแบบฝึกหัดหรือการบ้านที่ได้รับมอบหมายจาก Thai MOOC	4.24	0.87	เป็นประจำ
3. มีส่วนร่วมในการอภิปรายออนไลน์/สนทนาในกลุ่มนักศึกษา	3.75	1.07	บ่อยครั้ง
4. จัดการเวลาของตนเองในการเรียนรู้ผ่าน Thai MOOC ได้ตามแผนและความคาดหวัง	4.15	0.84	บ่อยครั้ง
5. มีความมุ่งมั่นที่จะทำความเข้าใจและเรียนรู้เนื้อหาที่นำเสนอผ่านแพลตฟอร์ม Thai MOOC	4.23	0.75	เป็นประจำ
6. กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ในแต่ละบทเรียนก่อนที่จะเริ่มการเรียน	4.15	0.79	บ่อยครั้ง
7. ทบทวนและปรับแผนการเรียนรู้ของตนเองเป็นประจำ	4.03	0.82	บ่อยครั้ง
8. มีวิธีการจัดการความเครียดที่เกิดจากการเรียนใน Thai MOOC	4.10	0.86	บ่อยครั้ง
9. สามารถจัดการกับอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นขณะเรียนผ่าน Thai MOOC	4.19	0.77	บ่อยครั้ง

ตารางที่ 4 (ต่อ) แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการเรียนออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน รายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์ รายข้อและภาพรวม (n = 174)

รายการ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
10. ติดต่อสอบถามและขอคำแนะนำจากผู้สอนเมื่อพบปัญหาในการเรียนผ่าน Thai MOOC	3.95	0.99	บ่อยครั้ง
11. มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการเรียนกับเพื่อนผ่าน Thai MOOC	3.82	1.05	บ่อยครั้ง
12. ใช้เครื่องมือและทรัพยากรที่มีใน Thai MOOC อย่างเต็มที่	4.20	0.82	บ่อยครั้ง
13. ค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่มีใน Thai MOOC เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ	4.17	0.80	บ่อยครั้ง
14. จะนำความรู้ที่ได้จากการเรียนผ่าน Thai MOOC ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง	4.30	0.72	เป็นประจำ
15. ประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเองเป็นระยะ ๆ	4.20	0.77	บ่อยครั้ง
16. ใช้เทคนิคการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้แก่ การจดบันทึก การสรุปเนื้อหา เพื่อช่วยในการจดจำ	4.14	0.75	บ่อยครั้ง
17. ตรวจสอบผลการเรียนรู้ของตนเองหลังจากเสร็จสิ้นแต่ละบทเรียนทุกครั้ง	4.23	0.79	เป็นประจำ
18. ผ่านเกณฑ์ประเมินของแต่ละหัวข้อไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60	4.25	0.78	เป็นประจำ
รวม	4.12	0.65	บ่อยครั้ง

5 การศึกษาความพึงพอใจในหลักสูตรออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชนของนักศึกษาพยาบาล ในรายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์ ระดับความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.58) ส่วนรายด้าน พบว่าความพึงพอใจด้านเนื้อหาและด้านการออกแบบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.57; $\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.62) ตามลำดับ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ความพึงพอใจรายด้านของนักศึกษาพยาบาลต่อหลักสูตรออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน รายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์ (n = 174)

ความพึงพอใจรายด้านต่อหลักสูตรออนไลน์แบบเปิด	Mean	S.D.	แปลผล
ด้านเนื้อหา	4.49	0.57	มากที่สุด
ด้านการออกแบบ	4.46	0.62	มากที่สุด
ความพึงพอใจโดยรวม	4.47	0.58	มากที่สุด

การอภิปรายผล

ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน รายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์ ทีมอาจารย์ผู้สอนได้ร่วมกันจัดทำหลักสูตรออนไลน์ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ขอบเขตเนื้อหา กำหนดบทเรียน 7 บท เป็นการพัฒนาทั้งความรู้ความเชี่ยวชาญด้านวิชาการและเทคโนโลยีทางการสอน ส่งเสริมทักษะใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอน ได้หลักสูตรออนไลน์ที่ได้รับการปรับปรุงให้

สมบูรณ์ทั้งเนื้อหา วิดีทัศน์ แบบทดสอบ การให้ข้อมูลย้อนกลับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของการศึกษาของขวัญเรือน สนิทวงศ์ ณ อยุธยา และเกษศิริรินทร์ ภูเพชร⁶ ที่มีการพัฒนาบทเรียนรายวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช โดยใช้สื่อเสริมสำหรับนักเรียนพยาบาลชั้นปีที่ 4 พบว่า มีเนื้อหา และการจัดการเรียนในรูปแบบมีเนื้อหาและรูปแบบที่เกิดจากความต้องการของครูและนักเรียน

วัตถุประสงค์ที่ 2 เปรียบเทียบความรู้ก่อนและหลังการเรียนหลักสูตรออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน ของนักศึกษาพยาบาล ในรายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์ ผลการวิจัย พบว่า ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยรวม เท่ากับ 21.79, S.D. = 7.39) ภายหลังการเรียนมีคะแนน เฉลี่ยรวม เท่ากับ 34.67 (S.D. = 5.39) และระดับความรู้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า การเรียนผ่าน MOOC ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาได้ตามเวลาของตนเอง เข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา ทบทวนซ้ำได้ตามต้องการ ส่งผลให้โอกาสเรียนรู้เพิ่มขึ้น โครงสร้างบทเรียน 7 บทเรียนที่กระชับเนื้อหาได้โดยแบ่งเป็นตอนสั้น ๆ ประกอบกับการออกแบบสื่อแบบมัลติมีเดียที่มีการผสมวิดีโอสั้น โดยบทที่ 1 ความยาว 50 นาที บทที่ 2 และ 3 ความยาวบทละ 40 นาที บทที่ 4 ความยาว 35 นาที บทที่ 5 ความยาว 65 นาที บทที่ 6 ความยาว 10 นาที และบทที่ 7 ความยาว 20 นาที มีการสรุปและให้กลุ่มตัวอย่างประเมินตนเองด้วยแบบทดสอบ ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และภายหลังเรียน ช่วยทำให้เกิดการประมวลผลซ้ำ (retrieval practice) และเพิ่มการจดจำความรู้ ช่วยสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้เชิงพฤติกรรมมากขึ้น¹³ และการแก้ความเข้าใจผิดคลาดเคลื่อน (error correction) สอดคล้องกับแนวคิดของ Gleason¹⁴ พบว่า ภายหลังเรียน MOOC แล้วความรู้และทักษะของผู้เรียน เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และสอดคล้องกับ แนวคิดของ Kirkpatrick^{11,12} ที่เริ่มมีกลไกศึกษาความต้องการของผู้สอนและผู้เรียน นำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรและก่อให้เกิดความรู้ที่เพิ่มขึ้นภายหลังเรียน MOOC แล้ว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Du และ Li¹⁵ ที่ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในรายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตที่เรียนผ่านระบบ MOOC กับกลุ่มที่เรียนแบบปกติ พบว่ากลุ่มที่เรียนผ่าน MOOC มีคะแนนเฉลี่ยความรู้ภายหลังการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\bar{X} = 27.87$, S.D. = 3.14 vs $\bar{X} = 23.30$, S.D. = 1.69 ตามลำดับ; $p < .001$)

วัตถุประสงค์ที่ 3 การศึกษาพฤติกรรมการเรียนออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชนของนักศึกษาพยาบาล ในรายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการเรียนออนไลน์โดยรวม อยู่ในระดับบ่อยครั้ง ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = .65) อภิปรายว่า แบบจำลองในระดับที่ 3 ของโมเดล Kirkpatrick¹² ด้านพฤติกรรม (behavior) ซึ่งประเมินว่า ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติในชีวิตจริงได้ การเรียนรู้ผ่าน MOOC ช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง ได้ทราบจุดอ่อนของตนเอง เอื้ออำนวยด้านสภาพแวดล้อมในการเรียนที่สะดวก เข้าถึงได้ง่าย ควบคุมการเข้าเรียนได้ มีกระดานสนทนาที่สามารถได้รับความช่วยเหลือจากอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ¹⁶ นอกจากนี้ยังช่วยให้นักศึกษามีโอกาสได้เรียนรู้แนวคิดใหม่ ๆ เนื่องจากผู้เรียนต้องกำหนดเป้าหมายการเรียน วางแผน และปฏิบัติอย่างต่อเนื่องผ่าน MOOC จึงมีความสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้แบบเชิงรุก (active learning) และการเรียนรู้แบบ self-directed learning ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21^{2,5} ผู้เรียนสามารถกำหนดเวลาและทบทวนบทเรียนซ้ำได้อย่างอิสระ¹⁷ สอดคล้องกับแนวคิด Kirkpatrick¹¹ ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนได้อย่างเป็นระบบ ทำให้นักศึกษาพยาบาลแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้ที่มีความถี่และคุณภาพสูงขึ้น เมื่อทำอย่างสม่ำเสมอจะเพิ่มอัตราการบรรลุเป้าหมายส่วนบุคคล¹⁸

วัตถุประสงค์ที่ 4 ศึกษาความพึงพอใจในหลักสูตรออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชนของนักศึกษาพยาบาล ในรายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์ ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจโดยรวมระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ความพึงพอใจด้านเนื้อหาและด้านการออกแบบ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.57; $\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.62) อภิปรายว่าผู้สอนซึ่งเป็นทีมวิจัยพัฒนาเนื้อหาและการออกแบบ จนเป็นที่พึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจาก การเรียนผ่าน MOOC นี้ ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายและประเมินตนเองก่อนและภายหลังเรียนในแต่ละบทเรียน เป็นประจำ MOOC จึงช่วยพัฒนาทักษะการคิดเกี่ยวกับความคิดตนเอง (meta-cognitive skills) และการกำกับตนเอง (self-regulation)^{17,18} ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (lifelong learning) และจำเป็นต่อวิชาชีพการพยาบาลที่ต้องเรียนรู้ต่อเนื่องเพื่อรักษามาตรฐานวิชาชีพ¹⁹ ตรงกับแนวคิดการเข้าถึงความรู้ได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ (personalized learning and equity in education) นอกจากนี้เนื้อหาที่เข้าใจง่าย ช่วยเสริมทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง และความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ รวมทั้งในบทเรียนมีคำแนะนำในการเรียนซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ทำให้นักศึกษามีความพึงพอใจระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญเรือน สนิทวงศ์ ณ อยุธยา⁶ นภดล เลื่อนนักรบ¹⁰ Du และ Li¹⁵ ที่ศึกษาการเรียนรู้อ่าน MOOC และพบว่า ทำให้นักศึกษาพยาบาลมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากขึ้นเกิดความพึงพอใจในการเรียน โดยเฉพาะด้านความยืดหยุ่น เรียนได้ทุกที่ทุกเวลา และช่วยทบทวนเนื้อหาบทเรียนได้ตามต้องการ ทำให้ผู้เรียนพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเอง (self-directed learning) มากขึ้น มีการสะท้อนคิด และไตร่ตรองตนเองอย่างเป็นระบบ มากขึ้น

ข้อจำกัดของการศึกษา

1. ข้อสอบ pre test และ post test เป็นชุดเดียวกัน ดังนั้น คะแนน post test ที่เพิ่มขึ้นอาจเพราะกลุ่มตัวอย่างคุ้นเคยข้อสอบที่ทำการประเมินก่อนเรียน
2. การประเมิน “พฤติกรรมกรเรียนออนไลน์” เป็นการรายงานตนเอง อาจเกิด social desirability/recall bias ช่วงติดตามผลเป็นเพียงระยะสั้น จึงยังไม่ทราบผลคงอยู่ระยะยาว
3. กลุ่มตัวอย่างจำกัดเฉพาะนักศึกษาพยาบาล จาก 3 สถาบัน จึงไม่สามารถอ้างอิงไปสู่ประชากรได้
4. ระเบียบวิจัยเป็นแบบหนึ่งกลุ่ม ไม่มีกลุ่มควบคุม

สรุป

การวิจัยนี้ได้พัฒนาการเรียนการสอน บนแพลตฟอร์ม Thai MOOC ซึ่งออกแบบโครงสร้างและบทเรียนซึ่งครอบคลุมรายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์ ประกอบด้วยเนื้อหาแต่ละบทเรียน ลักษณะสั้น กระชับ พร้อมทั้งมีแบบทดสอบให้ประเมินความรู้ตนเอง ก่อนและภายหลังเรียน ซึ่งเมื่อนำมาทดสอบในกลุ่มนักศึกษาพยาบาล พบว่าช่วยเพิ่มพูนความรู้ พฤติกรรมกรเรียนรู้เชิงรุก และทำให้มีความพึงพอใจแก่นักศึกษาพยาบาลได้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านหลักสูตร ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายและวางแผน เพิ่มการออกแบบหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน ให้สามารถใช้นำ MOOC ประยุกต์ร่วมกับการเรียนการสอน ในรายวิชาต่าง ๆ เพิ่มการออกแบบหลักสูตรให้สามารถใช้ MOOC ร่วมกับการเรียนการสอนปกติ และปรับใช้ใน simulation-based learning ก่อนฝึกภาคปฏิบัติ เพื่อเตรียมความพร้อมนักศึกษา

2. ด้านการเรียนการสอน อาจารย์ควรนำบทเรียนออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน รายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์บนแพลตฟอร์ม Thai MOOC ไปใช้กับนักศึกษาพยาบาล เพื่อให้ นักศึกษาพยาบาลใช้ในการทบทวนความรู้ภายหลังเสร็จสิ้นการเรียนการสอน และก่อนการขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาลจิตเวชศาสตร์ เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในภาคปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาติดตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์ ของนักศึกษาพยาบาลที่เรียนออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน

2. ศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลของหลักสูตรออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชน รายวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชศาสตร์ในนักศึกษาพยาบาล ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาและประเมินผลรายวิชาทางการพยาบาล ออนไลน์แบบเปิดสำหรับมหาชนในนักศึกษาพยาบาลสถาบันเครือข่าย ได้รับทุนสนับสนุนจาก กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ขอขอบคุณสมาคมนวัตกรรมการพยาบาล และสุขภาพแห่งประเทศไทย ที่ให้การสนับสนุนในการจัดอบรมด้านการผลิตสื่อ และประสานงานต่าง ๆ ด้วยความเอื้อเฟื้อ

เอกสารอ้างอิง

1. Khanuengphian T, Mulalin T, Jiramanuswong A, Klaraeng W, Surathaworn R. The development of a blended learning model in mental health and psychiatric nursing for student nurses. The Journal of Boromarajonani College of Nursing, Suphanburi 2024;7(1):147-164. (in Thai)
2. Singhard S, Meenakate P, Suriya A. The effect of myCourseville as a tool for teaching and learning to promote the development of 21st century learning skills, in gerontological nursing subject of nursing students, Faculty of Nursing, Ubon Ratchathani University. Journal of Rangsit University: Teaching & Learning 2019;13(2):164-179. doi: 10.14456/jrtl.2019.26. (in Thai)

3. Chaimin C. MOOC: life long learning in the 21st century. *Journal of Humanities and Social Sciences*, CMRU 2019;1(1):46-70. (in Thai)
4. Thai Cyber University Project, Office of the Higher Education Commission. Information on Thai MOOC Project [Internet]. 2017 [cited 2025 Jul 19]. Available from: <https://share.google/NKRvbULGV5f85UbEk> (in Thai)
5. Peixoto NMDSM, Peixoto TADSM. Reflective practice among nursing students in clinical teaching. *Revista de Enfermagem Referência Journal of Nursing* 2016;4(11):121-31. doi: 10.12707/riv16030.
6. Sanitwong Na Ayuttaya K, Phuphet K. New E-learning lessons for teaching the mental health and psychiatric nursing course to the 4th-year students at the Songkhla College of Nursing. *The Southern College Network Journal of Nursing and Public Health* 2022;9(1):135-48. (in Thai)
7. Wongtim S. The development of massive open online course (MOOC) innovation on “mental health enhancement of the elder with integrative techniques for elderly caregivers”. *Journal of The Royal Thai Army Nurses* 2023;24(3):223-31. (in Thai)
8. Yang L, Zou J, Gao J, Fan X. Assessing the effectiveness of massive open online courses on improving clinical skills in medical education in China: a meta-analysis. *Heliyon* 2023;9(8):e19263. doi: 10.1016/j.heliyon.2023.e19263.
9. Pungchompoo W, Suwankruhasn N, Saengru B. Developing of innovation in nursing education: a massive open online course (MOOC) in gerontological nursing. *Nursing Journal* 2017;44(Suppl 2):103-10.
10. Leaudnakrob N, Muangkaew P, Yottavee W, Thepthongkam D, Khrutmuang W, Muenya S, et al. Using massive open online courses (MOOCs) to develop dialogue reflective thinking and deep listening process among nursing students. *Boromarajonani College of Nursing, Uttaradit Journal* 2019;11(2):201-12. (in Thai)
11. Kirkpatrick DL. Techniques for evaluating training programs. *Journal of the American Society of Training Directors* 1959;13:21-6.
12. Kirkpatrick DL, Kirkpatrick JD. *Evaluating training programs: the four levels*. 3rd ed. San Francisco: Berrett-Koehler; 2006.
13. Wang R, Cao J, Xu Y, Li Y. Learning engagement in massive open online courses: a systematic review. *Front Educ* 2022;7:10744351. doi: 10.3389/educ.2022.1074435.

14. Gleason KT, Commodore-Mensah Y, Wu AW, Kearns R, Pronovost P, Aboumatar H, et al. Massive open online course (MOOC) learning builds capacity and improves competence for patient safety among global learners: a prospective cohort study. *Nurse Educ Today* 2021;104:104984. doi: 10.1016/j.nedt.2021.104984.
15. Jiatianand D, Changhan L. Evaluation of the effectiveness of MOOC-based flipped learning in college mental health curriculum. *International Journal of Sociologies and Anthropologies Science Reviews* 2024;4(5):555-64. doi: 10.60027/ijrsasr.2024.4798.
16. Longhini J, De Colle B, Rossettini G, Palese A. What knowledge is available on massive open online courses in nursing and academic healthcare sciences education? A rapid review. *Nurse Educ Today* 2021;99:104812. doi: 10.1016/j.nedt.2021.104812.
17. Kizilcec RF, Perez-Sanagustín M, Maldonado JJ. Self-regulated learning strategies predict learner behavior and goal attainment in Massive Open Online Courses. *Computers & Education* 2017;104:18-33. doi: 10.1016/j.compedu.2016.10.001.
18. Liu Z, Kong X, Liu S, Yang Z, Zhang C, et al. Looking at MOOC discussion data to uncover the relationship between discussion pascings, learners' cognitive presence and learning achievements. *Educ Inf Technol (Dordr)* 2022;27(6):8265-88. doi: 10.1007/s10639-022-10943-7.
19. Jansen RS, van Leeuwen A, Janssen J, Conijn R, Kester L. Supporting learners' self-regulated learning in Massive Open Online Courses. *Computers & Education* 2020;146:103771. doi: 10.1016/j.compedu.2019.103771.